

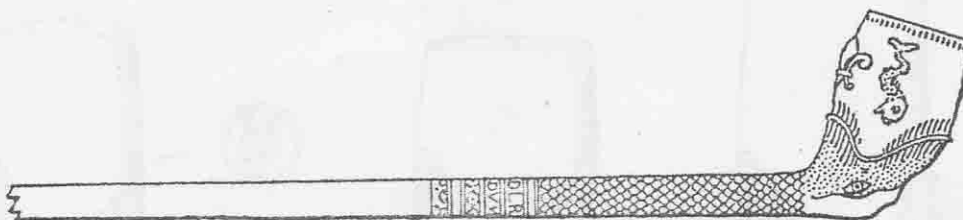
PIJPEN MET EEN VISSEBEK,

Naar aanleiding van de oproep in het vorige nummer kregen we een aantal reacties binnen.

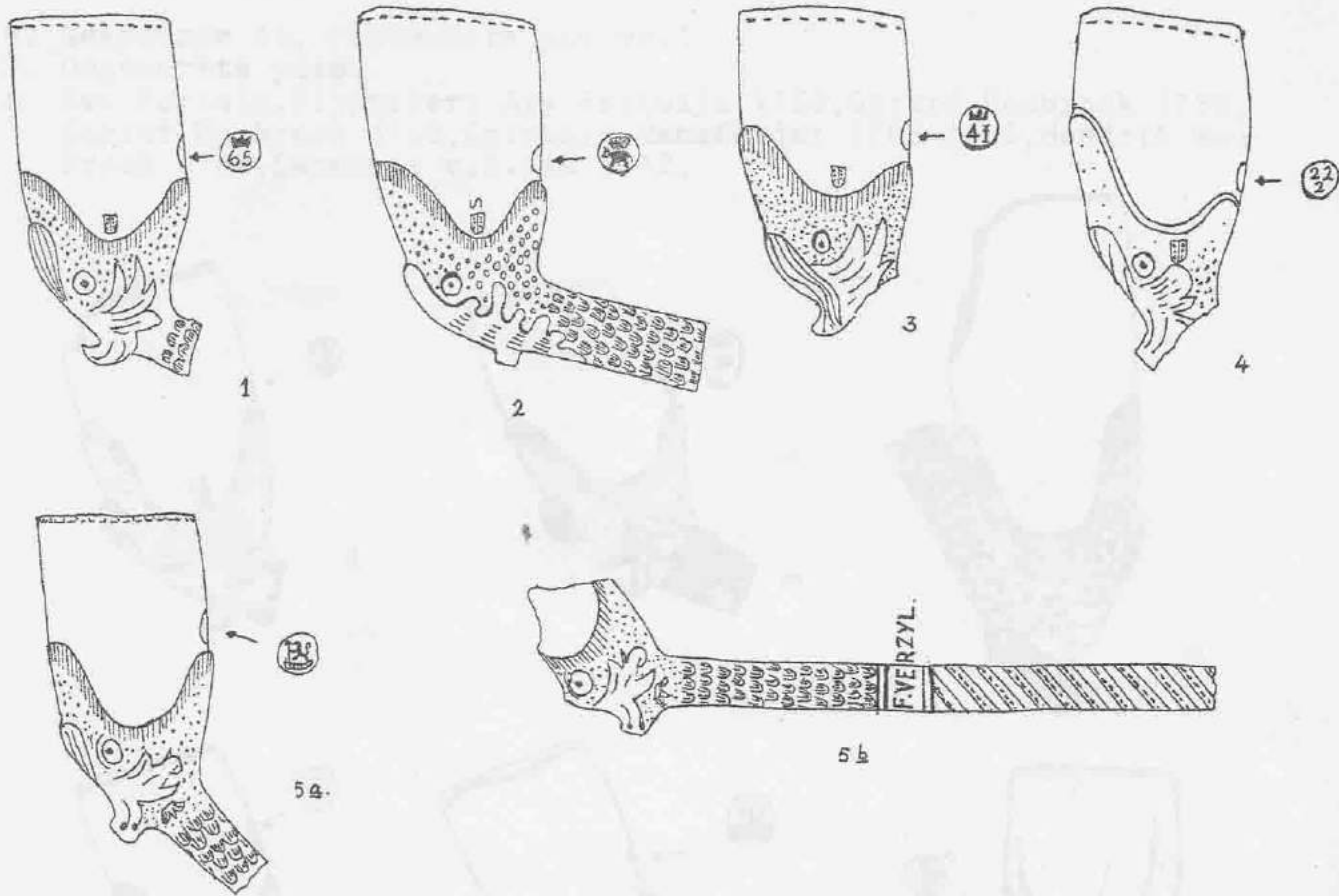
Samenvattend kunnen we over deze pijpen de volgende opmerkingen plaatsen:

1. De vroegste pijpen dateren uit het midden van de achttiende eeuw. Een belangrijk gegeven vormt de gesloten vondst van verschillende pijpen in Waddinxveen door Hans van der Meulen. In het bijzonder het steelfragment met de naam van de pijpmaker; Frans Verzyl, meesterproef in 1729, gestorven in 1785. Bij deze vondst werden twee pijpmakerspenningen uit witbakkende klei aangetroffen. De ene penning was een afdruk van een V.O.C.-munt uit 1751, de andere een afdruk van een Hollandse duit uit 1760. In het boek ' Art de faire les Pipes a fumer le tabac' van Duhamel de Monceau (1771) werden soortgelijke pijpen afgebeeld. Deze pijpen werden vervaardigd in Duinkerken. Opnieuw dateren we de tweede helft van de achttiende eeuw. Ons inziens werden de meeste modellen gemaakt tussen 1760 en 1800. Negentiende eeuwse pijpen zijn beduidend groter. De pijpen van rode en zwarte klei zijn waarschijnlijk ook 19e-eeuws. Friederich heeft een afbeelding opgenomen in zijn boek 'Pijpelogie' (blz 111 fig.5). Het merk op de ketel is onduidelijk, het getal 9 in de cirkel eronder is geen merk maar een drukfout. Ook de datering van de getekende pijp is onjuist, de pijp is 100 jaar ouder dan vermeld.
2. Door de verschillende vondsten is gebleken dat meerdere fabrikanten dit type gemaakt hebben. Zie hiervoor de afbeeldingen uit de diverse collecties verder in dit artikel.
3. De laatste typen werden tot 1880-1890 geproduceerd. In de pijpcatalogus van de firma P.van der Want Gzn van vóór 1900 staat onder vormnummer 74 zo'n pijp afgebeeld met een naar omhoog gebogen mondstuk (z.g.n. leespijp, identiek aan de pijp van afb.16). De firma Goedewaagen was ook leverancier van dit soort pijpen.
4. Hoewel we al enige malen het woord "vissebek" hebben laten vallen wijzen we er op dat dit geen officiële benaming voor dit soort pijpen is. De voorstelling heeft het meeste weg van een opengesperde vissebek, bij sommige pijpen zijn kenmerken van andere dieren aanwezig.

Onderstaand overzichtje is tot stand gekomen door het attent reageren van een aantal leden. Hiervoor onze hartelijke dank!

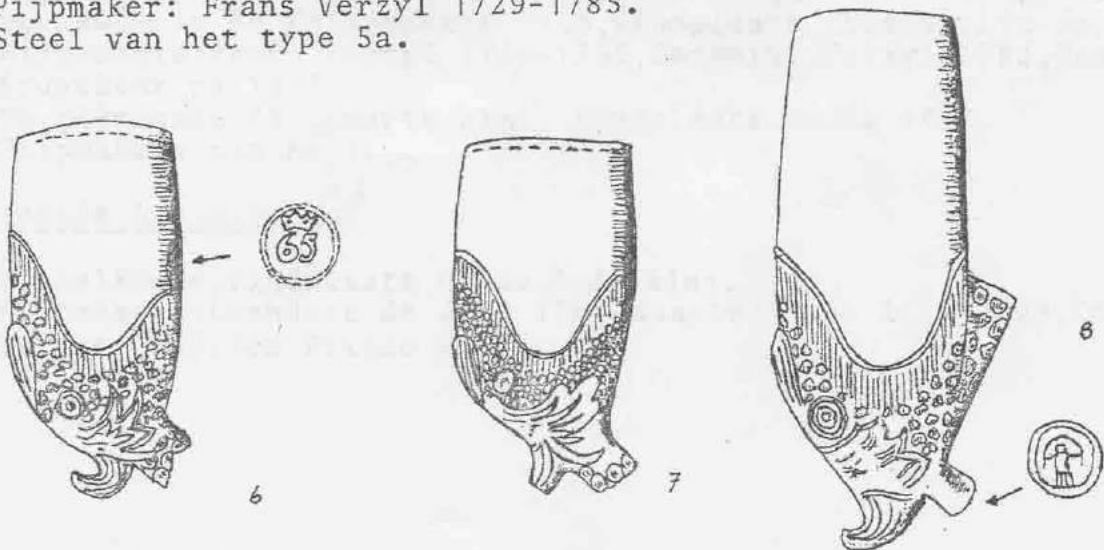

pijp uit Duinkerken + 1770

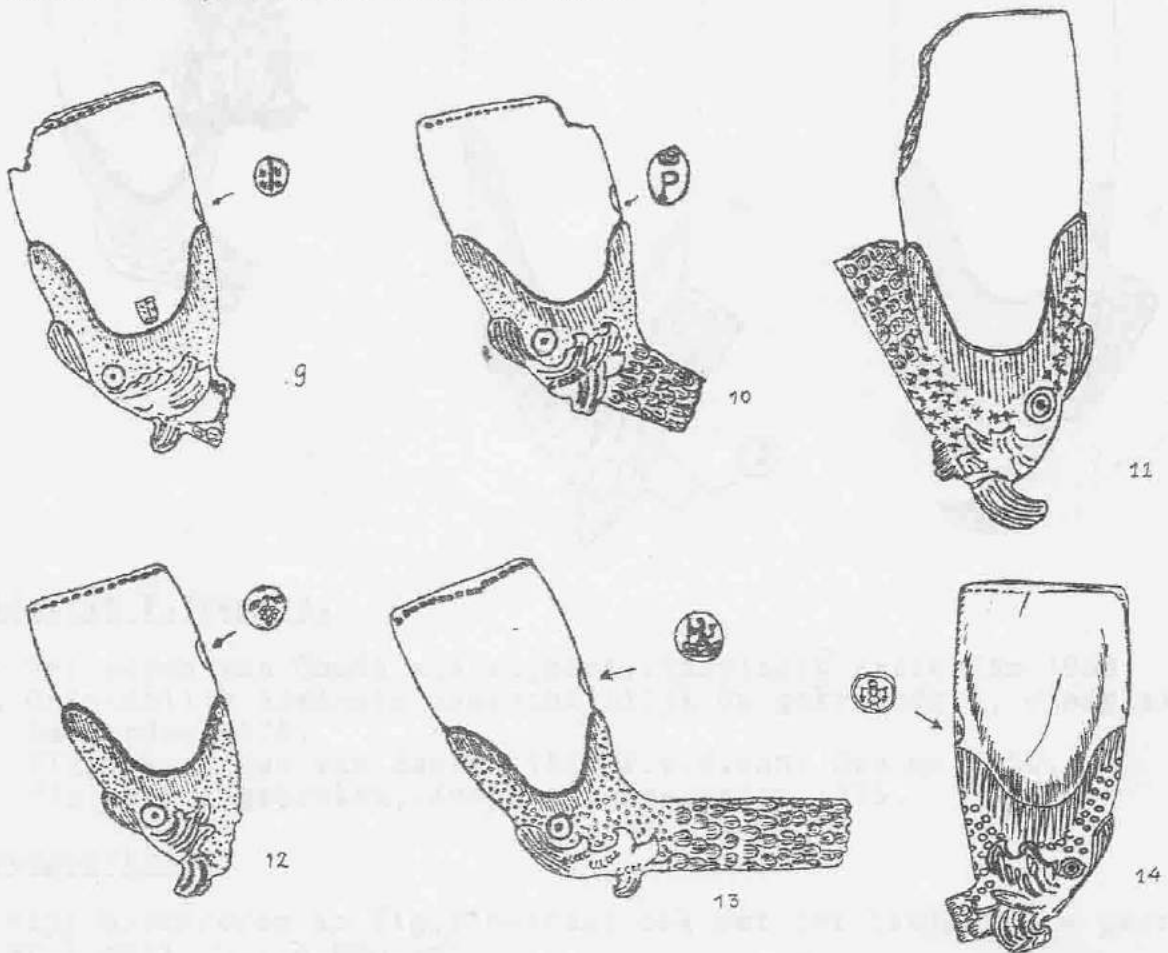
Collectie H.v.d.Meulen.

1. Gekroonde 65, vindplaats Leiden.
Pijpmakers: Dirck Steenberge 1729, Raas Steenberghe 1759, Willem Vergeer 1759 en 1803, Gerrit van Baalen 1782-1803, Maarten Heerkens vanaf 1803.
2. Het lam onder de boom, vindplaats Waddinxveen.
Pijpmakers: Pieter Versluijs 1730, Jan Versluijs 1759-1782, Gerrit Prince 1834.
3. Gekroonde 41, vindplaats Waddinxveen.
Pijpmakers: Lodewijk Basselaar 1732-1746, Hendrik Verburg 1753, Johannes Lens 1782.
4. 2,2 , vindplaats Waddinxveen.
Pijpmakers: Gijsbert v.d.Kind 1759-1784, Jan v.d.Kind 1782-1803.
- 5a. De leeuw in de Hollandsche tuin, vindplaats Waddinxveen.
Pijpmaker: Frans Verzyl 1729-1785.
- 5b. Steel van het type 5a.

Collectie P.Boer.

6. Gekroonde 65, Pijpmakers zie nr.1
7. Ongemerkte pijp.
8. Het Fortuin.Pijpmakers Ary Fortuijn 1759, Gerard Houbraak 1759, Gerrit Houbraak 1768, Cornelis Mansfelder 1768-1785, Hendrik Houbraak 1782, Leendert v.d.Vin 1812.

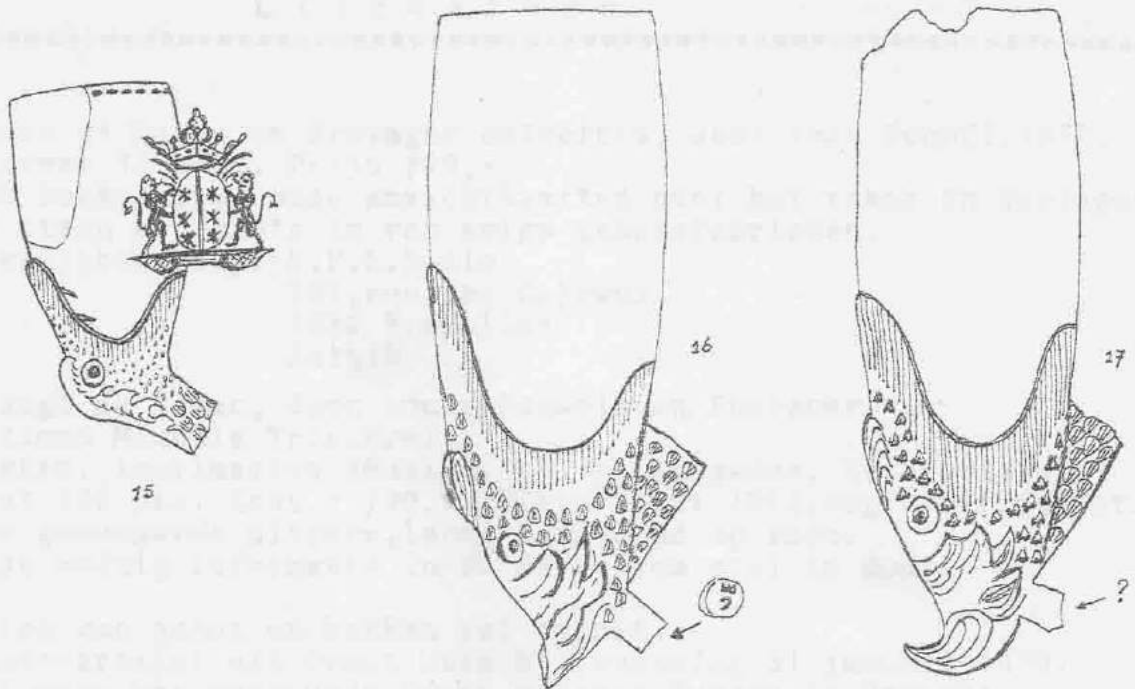

Collectie A.v.Esveld.

9. Wapen van Haarlem, vindplaats Leidschendam 1976. Rode klei.
Pijpmakers: Simon de Jong 1768, Pieter van Rijk 1814.
10. Gekroonde P, Anthony Soufre 1759, Jan Soufre 1759-1782, Gerrit Houbraak na 1782.
11. Geen merk, waarschijnlijk afgebroken, vindplaats Den Haag 1977.
12. De Druiventros, vindplaats Essensteijn-Voorburg 1972.
Pijpmakers: Barend van Even 1759, Willem Monk 1759 tot na 1803.
13. De Leeuw in de Hollandsche tuin, vindplaats Essensteijn-Voorburg.
Pijpmakers: Frans Verzyl 1729-1785, Cornelis Verzyl 1782, Frans Kruysheer na 1803.
- De gekroonde 65, zwarte klei. Vindplaats Gouda 1977.
Pijpmakers zie nr 1.

Collectie L.v.d.Berg.

14. De melkmeid, vindplaats Gouda. Rode klei.
Pijpmakers: Leendert de Jong 1768, Maarten Monk 1768-1803, Cornelis Prince 1803, Jan Prince 1833.

Collectie F.Tymstra.

- 15. Het wapen van Gouda als zijmerk, vindplaats Amsterdam 1968.
- 16. Onduidelijk hielperk waarschijnlijk de gekroonde 2, vindplaats Amsterdam 1976.
Pijpmakers Jan van Baalen 1825, P.v.d.Want Gzn na 1850.
- 17. Hielperk afgebroken, vindplaats Amsterdam 1975.

Slotopmerking.

De Pijp beschreven in fig.8 bestaat ook met het hielperk de gekroonde WL. (coll. H.v.d.Meulen)
De Archeologische Dienst in Utrecht bezit een kleine en een grote vissebekpijp met het merk ' het fortuin ' van Jan van Baalen.

F.T./H.v.d.M.

OPROEP.

Als men de ledenlijst doorbladert, dan blijkt dat een behoorlijk aantal leden geïnteresseerd zijn in tabacologische voorwerpen.
Omdat wij zelf de kennis niet bezitten om sommige voorwerpen te beschrijven zoeken wij iemand die dat wel kan en er plezier in heeft. Wie redt ons uit de nood? Voor een keer of voor een vaste rubriek? U kunt zich melden bij de redactie.

L I T E R A T U U R

- Tabacs et Pipes en Bretagne autrefois, door Jean Deunff.1977.
Ongeveer 125 blz. Prijs f40,-,
Leuk boek, bevat oude ansichtkaarten over het roken in Bretagne.
Ook staan er foto's in van enige tabaksfabrieken.
Verkrijgbaar bij: S.P.L.Sodim
133,rue des Coteaux
1030 Bruxelles
België.
- Louange du tabac, door Louis Pauwels en Fontanarosa.
Editions Michèle Trinckvel.
Drukker: Imprimeries Réunies S.A. te Lausanne, Zwitserland.
Bevat 125 blz. Kost + f90,-. Uitgave uit 1972,nog verkrijgbaar.
Luxe genummerde uitgave,leren band,goud op snee.
Staat weinig informatie in en is daarom veel te duur.
- Wolken van genot en bakken vol troost.
Krant-artikel uit Groot Utrecht, woensdag 31 januari 1979.
Gaat over het verbouwde Douwe Egberts Museum in Utrecht.
Geïllustreerd met 4 foto's.
- Nieuw Pijpmerkenboek.
Voor liefhebbers van de Goudse pijp en zijn geschiedenis
bestaat er tot eind mei de mogelijkheid in te tekenen op een
nieuw boek.
In deze uitgave, formaat 20 bij 30 cm, staat een uitgebreide
historie van de Goudse pijpmakerij beschreven plus een comple-
te lijst met pijpmakersmerken,hun eigenaars en dateringen.
Verder ruim 400 afbeeldingen van merken.
In deze publicatie zijn alle gegevens uit eerdere werken samen-
gebracht (zoals Goedewaagen,Helbers,Laansma) en aangevuld met
een groot aantal nieuwe archiefvondsten.
Er is een ingang zowel op merk als op pijpmaker, zodat snel na-
slaan van gegevens mogelijk is.
De oplage wordt bepaald na sluiting van de intekening.
Later zijn geen bestellingen meer mogelijk. De prijs is + f75,-
en het boek verschijnt begin juni.
Een informatieformulier kunt u na 1 april a.s. verkrijgen bij
Don Düco, De Meij van Streefkerkstraat 33, te Leiden.
- Wilt U een goed doel steunen? Bestel dan de poster bij Leen v.d.
Berg.De gegevens vindt U in het vorige nummer.

EXCURSIE MUSEUM DOUWE EGBERTS IN UTRECHT,

Na 1 april a.s. gaat dit pas verbouwde museum weer open.Het museum
is alleen toegankelijk na een voorafgaande afspraak en liefst in
groepen.We zijn van plan om een afspraak te maken voor een vrijdag-
middag in april of mei.
Leden, die graag met ons de pijpenkamer en het koffie-en thee-kabinet
willen bezoeken, kunnen zich vóór 15 maart melden bij F.Tymstra.
Zilvermeeuwplantsoen 21, 1131 MG Volendam.Tel: 02993-64206.